UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Abstinentia

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

t. a homini, & iam ad libies, iam ad iram, iam ad inſaniam eci-
tare. Atqui diſtinguen luſernendusque fuit abuſus à ſobrie vi-
ni vſu, nec temperan ibus bonis viris intemperantium & ebrio-
rum culpa imputanda.

Montaniſtæ item vino inuerunt, Tertulliano teſte, libro de
ieiunio contra Pſychicos. aichæi, vt ſcribit Auguſtinus ad Fau-
ſtum, vinum nō bibebant, entes fel eſſe principum tenebr um,
cum veſcantur vuis: nec nti aliquid vel recentiſſimi ſorboant.
Turcæ permulti à vino abſtent.

Ethn orum *Abſtemij.*

De abſtemiis veterum ſificiis vide quæ in loco de Sacriſciis &
libationibus dicuntur. Palos autem nonnullos legimus vinum
ad ſe importari prohibuiſſe illo effœminarentur, ac ſeueis legi-
bus atque pœnis ebrietate coercere fuiſſe ſolitos.

Apud Locrenſes Epizepyrios, ſi quis iniuſſu medici, & non re-
cuperandæ valetudinis caa, vinum bibiſſet, capite plectebatur;
quod lege à Zaleuco ſancim eſt. Apud Maſſylienſes lege autum,
abſtemiæ vt ſint mulieres apud Mileſios de hac re legem extare
ſcribit Theophraſtus. Ap Romanos nec famuli, nec ingenuæ mu-
lieres vinum bibunt, atq adeo nec adoleſcentes ingenuiante tri-
geſimum annum. *Athen. dipnoſophiſt. lib.* 10.

Vide Aqva.

Plato, lib. 11. de legibu dolescentes abſtemios eſſe vult vsque ad
18. ætatis annum. *Ariſtdes*, Politic. lib. 7. cap. 17. vinum teneriori-
bus corporibus accommdatum eſſe pernegat, & propter morbos
puerilem ætatem arcet ino.

Cœlius Rhodiginus uærit cur nonnulli ſint abſtemii? & re-
ſpondet problematice n ſtomachi malæ conſtitutioni acceptum
referri oportet, quæ ca s cum ſiccitate contrariam aquæ requiret
qualitatem? an adiut & ſtomachi debilior contextus, nocu-
mentis vini calentis obxius? quia ſuapte vi, diſſecandi quodam-
modo poteſtatem vim retinet? Suffragatur & cerebri oblæſio
facilis ac vini multum aporantis ictus, ex vtriusque partis ſympa-
thia: quam tertio intorum comprobat Galenus. *Lect. ant. par.
lib.* 28. *cap.* 28.

Po arvm Sententiae.

Επεὶ τί δεῖ βροτοῖσι πλὴν δυοῖν μόνον,
Δήμητρος ἀκτῆς πώματός θ' ὑδρηχόου;
Ἅπερ πάρεστι, καὶ πέφυχ' ἡμᾶς τρέφειν.

Quid vita poſt, niſi duo, mortalium;
Cereale munus, & liquorem fluminis?
Hæ alere natura il potis paſſim obuiis.
Menander apud Stobæum, ſerm. 5.

Diſcite quam paro liceat producere vitam,
Et quantum natra petat. Non erigit ægros
Nobilis ignoto diffuſus conſule Bacchus:
Non auro myrrha bibunt: Sed gurgite puro
Vita redit: ſatis eſt populis fluuiusq; Ceresq;.
Lucanus, Pharſal. lib.

quem iuuat nuda manu
Captaſſe fontem celerius ſomnus premit.
Secura duro membra verſantur thoro.
Seneca tragicus in Hppolyto.

Apophthegmata.

Fridericus III. Imperator quum intellexiſſet Leonoram con-
iugem, ex qua nullam prolem ſuſcitauerat, facile fœcunditatem
conſecuturam, modo vino (à quo ſemper abhorruerat) præſertim
in Germania frigia regione, vtereur: Eſto, inquit: ſed malim vxo-
rem ſterilem, quam vinoſam. *Aeneas Syluius, lib. 2. Comment. de ge-
ſtis Alphonſi.*

Succedat Auguſto Friderico ſua Auguſta Leonora: quæ, tantum
abeſt iniquo animo ſui mariti reſponſum acceperit, vt etiam palam
profeſſa ſit. Et ſi domini mei (Fridericum appellans) iuſſioni tam li-
bens pareo quam viuo: ſi tamen vini vſum mihi mandauerit, mori
optarim potius, qam parere. *Idem.*

Hieroglyphica.

Longa ieiunia diuturnæ ſitis tolerantiam per camelum ſigni-
ficari, ex eo maniſtum eſt, quod nullum animal tanta inſigne ma-
gnitudine tam exigua cibi paucitate nutritur, neque dies plures ſi-
tim tolerat: cum ſatis conſtet Camelos in duodecimum vſque diem
ſine potu perdurare. *Pierius Val. lib.* 12. *c.* 39.

Ægyptii hominem ſibi ab ebrietate cauentem ſignificare vo-
lentes, Noctuam oua ſua defugentem effingebant: quando memo-
rant oua Noctuæ a vi pollere, vt ſi per triduum ebrioſis in vino
dentur tædium eis adducant, & abſtemios homines reddant: quod
etiam aſſeruit Philoſtratus, qui abſemium ſcribit ita reddi pue-
rum, vt donec vixerit vini odio teneatur, ſi priusquam vllum vini
guſtum nouerit Noctuina oua, leuter cocta, illi ſorbillanda pro-
pinentur: vini enim odium inde ſuboriri, quia temperatio hic fiat
naturalis calor. *Idem, lib.* 20. *c.* 21.

Emblemata.

Alciatus emblem. 23. proponit ἄγαλμα Bacchi & Palladis in eo-
dem altari, vt nimirum ſignificetur prudentiæ incrementum eſſe a-
liquod, ſi ſtudioſi homines non ſint prorſus abſtemii.

Sequenti vero, nempe embl. 24. Arbor Olea, quam vitis arctiſſi-
me complectitur, exclamat,

Quid me vexatis rami? ſum Palladis arbor.
Auferte hinc botros. Virgo fugit Bromium.

Vini vſus (inquit Valerius Max. lib. 2. cap. 1.) olim Romanis fœ-
minis ignotus fuit, ne ſcilicet in aliquod dedecus prolaberentur:
quia proximus à Libero patre intemperantiæ gradus ad inconceſ-
ſam Venerem eſſe conſueuit. Et libro 6. cap. 3. Egnatius Metellus
vxorem, quod vinum bibiſſet, fuſte interemit. Idque factum
non accuſatore tantum, ſed etiam reprehenſore caruit, vnoquo-
que exiſtimante, optimo illam exemplo violatæ ſobrietatis pœ-
nas pependiſſe. Et ſane quæcunque fœmina vini vſum immode-
rate appetit, omnibus & virtutibus ianuam claudit, & delictis
aperit.

Abſtinentia.

Varia ſunt voluptatum obiecta, varii moderandarum volu-
ptatum habitus, vniuerſim quidem trito illo Stoicorum
apophthegmate, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, comprehenſi: quorum
hoc in iucundis, illud in triſtibus potiſſimū locum habet: in ſpecie
vero obiectorum diſtinguendi varietate: ſic vt de voluptatibus cor-
poris priore, de voluptatibus animi poſteriore loco agatur. Tem-
perantiam (moderationis, abſtinentiæ, continentiæ, modeſtiæ, gra-
uitatis, frugalitatis, verecundiæ, pudicitiæ, ſororem natu maiorem
& altricem) σωφροσύνην, ſapientum inſtituto, populi vſu, ὅτι φρόνησιν
σώζει, quod prudentiam conſeruet, teſtantur Etymologici. Pruden-
tia animi oculus quidam practicus eſt. Animus corporis famulitio
vtitur. Corpus vtputa mortale, ad ſui conſeruationem externis mul-
tis indiget, quæ ſenſuum organis ceu manibus apprehenſa, partim
indiuiduo, partim ſpeciei humanæ conſeruandæ propagandæque
inſeruiunt.

Ad vtramque curam voluptatis corporeæ illecebra, contrarii-
que doloris fuga, ceu eſca quadam, natura mortales accendit inci-
tatque. Voluptas omnibus connata ſenſibus, in guſtu & tactu com-
muniſſima vehementiſſimaque, in viſu, auditu, olfactu, vt hominis
propria, ita quoque remiſſior. Appetitum vtrumque recta mode-
ratur ratio, vehementiorem maiore, remiſſiorem minore vi edo-
mans: alias alio, hic σωφροσύνης Temperantiæve inſignita nomine.
Et quidem circa alimenta & Venerea κυρίως: circa viſus vero, audi-
tus, odoratus obiecta ἀκύρως vertitur Temperantia, mediocritatis
vbique ſtudioſa.

Ab ea exorbitans vitioſus habitus, ἀκολασία dictus, hominem à
ſtatu excellentiæ ſuæ propemodum diuinæ, ad quem natura duce,
comite Temperantia, peruenerat, ad brutorum Libidinem inglu-
uiemque deiicit. Ab eadem deficiens vitioſus habitus, vt nomine
caret, ita rarus inuentu, ſuperſtitionis contumaciæ deſperationis, ſi-
miliumque vitiorum quæ comitatur, naturam nomenq; frequen-
ter induit.

Alimenta autem & neceſſaria ſunt pro conſeruatione humani
indiuidui, & iucunda. *Abſtinentia* igitur qualiſcunque, ſiue ne-
ceſſitati, ſiue voluptati tantum, detrahat: vel in nobis ſita non eſt,
ſed à natura morbove prouenit (ſic quidam ab ortu, quidam ex
morbo redduntur abſtemii, ſunt & qui nihil omnino cibi potusue
aſſumant) vel in nobis ſita.

Abſtinent proinde ab alimentis tam neceſſariis quam iucundis
alii quidem ſponte, alii coacti: & ſponte quidem iis vt præſentibus
vti, ſic abſentia comparare recuſant, fine vel inhoneſto (vt qui fa-
me ſeipſos vitæ tædio enecant) vel honeſto atque bono. Quæ ab-
ſtinentia huius ſectionis eſt propria quatenus à cibo abſtinet, & vo-
luptatem moderatur, vel vt malum aliquod compeſcat, aut eui-
tet. Ita quidam pœnitentes ieiunare ſolent, alii abſtinent ab ali-
mentis ad corporis morbos edomandos aut præcauendos: vel ad
animi vitia cohibenda, Luxuriam puta & inobedientiam. Alii à
cibo abſtinent, ad bonum aliquod impetrandam: puta vel animi
illuſtrationem in theorica ſapientia, aut practica pietate, vel corpo-
ris fœcunditatem & robur: vel fortunæ bona, diuitias, honores, vi-
ctoriam, &c.

Iam vero coacti abſtinent illi quibus alimenta eripiuntur, vel di-
uinitus, tempeſtate, frigore, rerum neceſſariarum ad victum penu-
ria: vel humanitus, puta ab hoſtibus obſidentibus, vel à Magiſtratu
reos ad eſuriem tolerandam cogente.

Abſtineo, abſtines, penult. breui, abſtinui, abſtinere, ex abs & te-
neo, eſt ab aliqua re omnino ſe cohibere, & quaſi ſe tenere procul
à re illa, vt abſtinet furto, qui rem proximi non attingit: abſtinet
alimen-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

alimentis, voluptatibus, qui cibis, potu, venere non vtitur. Abſtinuit cœna, qui non cœnauit. ἐγκράτειας nomine Græcis in genere, temperantia in ſpecie caſtitas, continentia, moderatus & interdum parcus atque admodum adſtrictus & tenuis alimentorum vſus, & modeſtia item in omni conuerſatione ſignificatur. Xenophon apomn. lib. 1. ἐγκράτειαν dicit ἀρετῆς εἶναι κρηπῖδα. & Ariſtoteles hic & lib. 7. cap. 4. καὶ (inquit) ἡ ἐγκράτεια ἡ τοῦ σώφρονος. Cum genitiuo frequenter occurrit, ſicut & ἐγκρατής: & tum exponitur etiam Abſtinentia.

Moſes. Geneſ. 45. cap. 1. verſ. de Ioſepho fratres ſuos ſingulari quodam intimoque cordis affectu complectente dicit, eum non potuiſſe vltra ſe cohibere, multis coram adſtantibus, vtitur vocibus *Lehithappek*, quæ ſignificant, quod Galli dicunt, *Il ne peut plus ſe tenir, ou retinir. Apak.* impetum fecit: in quarta coniugatione *hithappak*, continuit ſe cum violentia quadam. Sicuti Ioſeph, Gen. 43. 31. Lauit faciem ſuam, & egreſſus eſt, & *Iithappak*, continuit ſe vi quadam, *il ſe fit force*. Inde nonnullorum iudicio fluit *Mithappek*, Abſtinens, qui vim ſibi quandam infert ne rebus, quas attingere recuſat, tandem vtatur.

Abſtinentia à cibo in genere à Græcis appellatur Νηστεία, à νὴ particula priuante & στύομαι, quod eſt validum & firmum eſſe: quoniam inedia & cibi abſtinentia corporis vires eneruat. Sunt qui νηστείαν & νηστεύειν à νὴ & ἐσθίειν ſiue σιτεῖσθαι volunt eſſe deductum. Ieiunus ſiue à cibo abſtinens, inediave laborans, ἄσιτος, ἀπόσιος, νῆστις, ἄπαστος, ἀγεύστος, &c. Hebraice appellatur *Tzom*. 1. ieiunauit: quod vt literarum tranſpoſitione, ita modo tantum ſignificandi variat à verbo *Motz*, 1. emunxit, emulſit, quod ieiunium emungat, & emulgeat vel exhauriat vires atque corporis pinguedinem.

A cibis *abſtinentia* quadruplex eſſe videtur: nempe *Naturalis*, voluntaria, miraculoſa, violenta ſiue coacta. Naturalem vocamus, quando quis natura vel ſana ac bene conſtituta, vel morbo aliquo vitiata atque corrupta à certis cibis abhorret, ac proinde ab iis abſtinet,

oluntaria, quæ certa ratione ... conſilio ſuſcipitur. autem pro diuerſo fine varia eſt atque multiplex: nempe ... polica, religioſa, ſuperſtitioſa: de ... bus prolixe diſſeru... diti

iraculoſa vires humanas ſupera & à Deo nonnunqua... rabi ratione ad veræ doctrinæ con... lationem, atque co... tion... n Sanctis viris conceſſa fuit. ...usmodi fuit Moſis, Chri... ieiunium 40. dierum, quod m... mur, non imitamu...

Vilenta ſeu coacta viget in annon... enuria, famiſque te... Et hæ quidem de vocis & rei definitie & varia acception...

Abſtinentia eſt à cibo & potu, non ... ia aliqua Dei creat... la ſit, ſed pro ſola corporis caſtigatione ſtatis. *Secundum ... num de fide ad Petrum.*

Abſtinentia eſt cohibitio gulæ, luxuriæ, cupiditatis, a... ambitionisque, & ſuperbiæ, *ſecundum commentatorem Ethic.*

Abſtinentia (vt quidam volunt) ſic ... ffert à continenti... continentia eſt, cum nos à voluptatis continemus. A... tia autem pro iuſtitia accipitur, cum ... licet abſtinemus ... nis, nulli vim inferentes, nihil cuiqua ... eripientes. Con... poteris dare nomen abſtinentiæ potius, ... am econtra. Co... tia enim quid ſpecialius eſt: Abſtinenti vero generalius ... temperantia putatur ſub iuſtitia eſſe, ve ... b ea non poſſe ſ... illa vero ſine hac frequenter eſt. Quare ... te continentia ... abſtinentia.

Omnis abſtinentia, omnis innocentia, ad Græcos vſita... men habet nullum, ſed habere poteſt, εὐλάβεια. Nam innoc... talis affectio animi, quæ noceat nemini reliquas enim ... frugalitas continet. *Cicero lib. 3. qu. Tuſc.*

Vide plures definit. inter ſenten... Philoſoph. loci.

❡ Diviſio.

Abſtinet, Aeger, Egens, Cupidus, Gula, Simia, Virtus.

Abstinentia *eſt ciborum ſubtractio, quæ contingit ſex modis.*

- *Propter ſolam ſanitatem conſeruandam, vel acquirendam.* — *Aeger.*
- *Propter penuriam ſolum.* — *Egens.*
- *Propter auaritiam.* — *Cupidus.*
- *Propter delectationem ſequentem comeſtionem.* — *Guloſus.*
- *Propter inanem gloriam.* — *Hypocrita.*
- *Propter Deum: & eſt duplex, ſcilicet Virtus.*
  - *Diſcreta, quæ eſt ratione regulata moderatio ciborum. Quod fit, cum quis abſtinet à cibis, vt oportet, congruentia perſonarum, cum quibus viuit, & perſonæ ſuæ: & pro valetudinis ſuæ neceſſitate: nec pertinet ad regnum Dei, niſi cum ſit rationabiliter: & ex dilectione Dei. Hæc ſecundum Archiepiſcopum Florentinum.*
    - *Cauſatur, vel conſeruatur, in quatuor: quæ ſunt:*
      - *Aſſuefactio ad aliquod licit...*
      - *Debita ordinatio, quam faciunt 5. conditiones, ſcilicet.*
        - *Expectatio ... uenientis ho... ducation...*
        - *Moderatio ... elitiarum in ... perſonarum ſtatu & c... ne.*
        - *Moderata c... ſumptio ... titate ... undum con... nem.*
        - *Non ardens, ec rapax eda...*
        - *Simplex & in accurata, ... dioſa ciborum præparati...*
      - *Elongatio ab allicientibus ad gulam: qua... pingues menſæ.*
      - *Conſideratio inducentium ad abſtinentiam, quæ ſunt:*
        - *Natura, quæ ſecundum P... lib. 6. animalium, os par... guttur arctum homini d...*
        - *Sriptura, quia initium vi... nis panis & aqua. Eccle...*
        - *Fortuna inducens ad vit... tatem, cum omnes hom... beant eandem naturæ p... tem.*
        - *Mors futura, de qua Greg. ... Valet ad canis deſide... manda, ſicut cogitare, q... futura mortis.*
    - *Efficit in homine:*
      - *Quo ad animam, vel mentem,*
        - *Eleuationem mentis.*
        - *Memoriæ tenacitatem.*
        - *Intellectus acuitatem.*
      - *Quo ad Corpus,*
        - *Corporalem vitam delecta... & ſanam facit.*
        - *Templum Dei efficit.*
        - *Munditiam corporis cauſ...*
  - *Indiſcreta. Triplex ſecundum B. Thom. 4. ſententiarum, diſt. 15. q. 3. art. 1.*
    - *Cum licet natura paucis contenta ſit, ſubtrahuntur neceſſ... ta, de quo Hieronym. in Decret. de conſecr. diſt. 5 Non med... De rapina holocauſtum offert qui temporalium bonorum ... borum nimia egeſtate, vel manducandi: vel ſomni penuri... derate corpus affligit.*
    - *Cum ſubtrahuntur neceſſaria valetudini debita, circumſt... corum, & officiorum, & perſonarum.*
    - *Cum per ea omittuntur vtiliora, vnde Hieron. de conſec. di... mediocriter. Rationabiliter homo dignitatem amitt... nium charitati, vel vigilias ſenſus integritati præfe...*

¶ Sententiæ Biblicæ.

...lier cum fecerit votum, vt ſanctificetur, & ſe vo'ue-
...o conſecrare, à vino, & omni, quod inebriare poteſt, ab-
...um. 6.
...lium ſuum ab infantia timere Deum docuit, & abſti-
...m peccato. *Tob.* 1.
...medit, & replet animam ſuam, venter autem impiorum
... *Prouerb.* 13.
...urata alcat fauum: anima eſuriens amarum pro dul-
...uerb. 27.
...or & intelligibile abſtinebit ſe à peccatis, & in operibus
...eſſus habebit. *Eccleſ.* 3.
...a, cuius principes veſcuntur in tempore ſuo ad refici-
...non ad luxuriam. *Eccleſ.* 10.
...vitæ hominis aqua & panis. *Eccl.* 29.
...aſi homo frugi, his quæ tibi apponuntur. *Ibid.* 31.
...idus eſt in omni epulatione: & non te effundas ſuper o-
...am: in multis enim eſcis erit infirmitas: & auiditas ap-
...bit vſque ad choleram. *Eccl.* 37.
...inens eſt, adijciet ſibi vitam. *Ibidem.*
...tiam cuis diligit, labores huius magnas habent virtu-
...tatem enim & ſapientiam docet & iuſtitiam & virtutem,
...hil eſt vtilius in vita hominibus. *Sapient.* 8.
...quo veſceris, erit in pondere. *Ezech.* 4.
...qui eſuriunt, & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabun-
...æo. 5.
...manducat, non manducantem non ſpernat. Et qui non
...manducantem non iudicet. Qui enim manducat, Do-
...nducat: gratias enim agit Deo, Et qui non manducat:
...non manducat: & gratias agit Deo. *Rom.* 14.
...is creatura Dei bona eſt, & nihil reijciendum eſt, quod cum
...m actione percipitur. 1. *Tim.* 4.
...efraudare inuicem, niſi fortè ex conſenſu ad tempus, vt va-
...tioni. 1. *Cor.* 7.
...is enim qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſtinet. &
...em vt corruptibilem coronam accipiant, nos autem incor-
... 1. *Cor.* 9.
...igitur ſic curro, non quaſi in incertum, ſic pugno, non quaſi
...verberans: ſed caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redi-
...forte cum alijs prædicauero, ipſe reprobus efficiar. *Ibidem.*
...u ambulate, & deſideria carnis non perficietis: caro enim
...piritus aduerſus Spiritum. *Galat.* 5.
...s autem qui Dei ſumus, ſobrij ſimus 1. *Theſſ.* 5.
...omni ſpecie mala abſtinete vos. 1. *Theſſ.* 5.
...ificatur enim per verbum Dei & orationem. 1. *ad Tim.* 4.
...nes hortate, vt ſobrij ſint. *Ad Tit.* 2.
...iuſte & piè viuamus. *Ad Tit.* 2.
...iſſimi, obſecro vos, tanquam aduenas & peregrinos, abſti-
...os à carnalibus deſiderijs, quæ militant aduerſus animam.
...tr. 2.
...ij eſtote & vigilate, quia aduerſarius veſter diabolus tan-
...Leo rugiens circuit, quærens quem deuoret, cui reſiſtite for-
...fide. 1. *Petri* 5.
...s autem curam omnem ſubinferentes, miniſtrate in fide ve-
...tutem, in virtute autem ſcientiam, in ſcientia abſtinentiam.
...tri. 1.

Vide pleraque in titulo Ieiunium.

¶ Patrum Sententiæ

...onum eſt in cibo, cum gratiarum actione percipere quicquid
...edendum præcipit. Abſtinere autem ab aliquibus non quaſi
..., ſed quaſi non neceſſarijs, non eſt malum. *Auguſt. de diffini-*
...recta fidei.
...on intereſt omnino ſcilicet ad veritatem, quid alimentorum
...quantum quis accipiat: dummodo id faciat pro congruentia
...inum, cum quibus viuit, & perſonæ ſuæ, & pro valetudinis ſuæ
...eſſitate, ſed quanta facilitate & ſerenitate animus his valeat,
...m oportet, vel neceſſe eſt carere. *Aug. in lib. de qu. euang.*
...Quam ſuaue mihi ſubito factum eſt à ſuauitatibus nugarum
...inere, & quas mittere metus fuerat, iam dimittere gaudium eſt,
...ciebas enim eas à me: tu verò ſumma ſuauitas intrabas pro eis,
...ni voluptate dulcior, ſed non carni & ſanguini: omni luce cla-
..., & omni ſecreto interior, omni honore ſublimior, ſed non ſub-
...ibus in ſe. *Aug. 9. confeſſionum.*
...Vtantur diuites conſuetudine infirmitatis ſuæ, ſed doleant ſe ali-
...non poſſe. Melius enim poſſent, ſi aliter poſſent. Si ergo non ex-
...litur pauper de mendicitate: tu quare extolleris de infirmitate?
...tere cibis electis, precioſis: quia ſi conſueuiſti, aliter non potes:
...a ſi conſuetudinem mutas, ægrotas: conceditur tibi, vtere ſu-
...rfluis, da pauperibus ſuperflua. Vtere pretioſis, da pauperibus.
...ſ. de Ver. do. ca. 5.
...Qui ſibi à carnibus temperant, vt alias eſcas difficilioris prepara-
tionis & pretij maioris inquirant, multum errant. Non enim eſt hoc ſuſcipere abſtinentiam, ſed imitari luxuriam. *Aug. in ſerm. de dominic. 4. in aduentu.*

Abſtinentia eſt à cibo & potu, non quia aliqua Dei creatura mala ſit, ſed pro ſola corporis caſtigatione ceſſatio. *Aug. de fi. ad Pe.*

Quiſquis rebus prætereuntibus reſtrictius vtitur, quàm ſeſe habent mores eorum cum quibus viuit: aut intemperans aut ſuperſtitioſus eſt. Quiſquis verò ſic eis vtitur, vt metas conſuetudinis bonorum inter quos verſatur, excedat, aut aliquid ſignificat, aut flagitioſus eſt. In omnibus enim talibus non vſus rerum, ſed libido in culpa eſt. Quid igitur locis & temporibus & perſonis conueniat, diligenter attendendum eſt, ne temerè flagitia reprehendamus. Fieri enim poteſt, vt ſine aliquo vitio cupidinis vel voracitatis pretioſiſſimo cibo ſapiens vtatur, inſipiens autem fœdiſſima gulæ flamma in viliſſimum olus exardeſcat: & ſanus quiſque maluerit more domini, piſce veſci, quam lenticula more Eſau nepotis Abrahæ, aut hordeo, more iumentorum. Non enim propterea continentiores nobis ſunt plæræque beſtiæ, quia vilioribus aluntur eſcis. Nam in omnibus huiuſcemodi rebus non ex earum rerum natura quibus vtimur, ſed ex cauſa vtendi & modo appetendi, vel probandum, vel improbandum eſt quod facimus. *Auguſtinus de doctrina Chriſtiana.*

Abſtinentia tua atque ieiunium tuum eo magis Deo grata ſunt, quod cum moribus ſanctis offeruntur: vt quæ in alijs ſunt vmbracula vitiorum: in te ſint ornamenta virtutum. *Hier. in epiſt. ad Deme. virginem.*

Nonnulli vitam pudicam appetentes in medio itinere corruunt, dum ſolam abſtinentiam carnium putant, & leguminibus onerant ſtomachum, quæ moderatè parceque innoxia ſunt: & vt quod ſentio loquar, nihil ſic inflammat corpora, & titillat membra genitalia, ſicut indigeſtus cibus victuſque conuulſus. *Hieron. in Epiſt. ad Furiam.*

Mater ſanitatis eſt abſtinentia, mater ægritudinis voluptas, ſine enim carne & vino citò friget Venus: & à patre Libero ad inconceſſam Venerem gradus eſt proximus intemperantiæ. *Hier. in Ep.*

Modicus ac temperatus cibus carni & animæ vtilis eſt. *Hiero. ad Ruſticum.*

Ante annos robuſtæ ætatis, periculoſa eſt teneris abſtinentia grauis. *Hier. ad Lætam.*

Quid prodeſt tenuari corpus abſtinentia, ſi animus intumeſcit ſuperbia? Quid virtutis habet vinum non bibere, & ira & odio inebriari? *Hier. ad Celantiam.*

Non mediocriter errant, qui bono magno præferunt mediocre bonum. Nonne rationabiliter homo dignitatem amittit, qui vel ieiunium charitati, aut vigilias præfert ſenſus integritati. *Hieron. in ep. & hab. de conſec. diſt. 5.*

Abſtinentiæ virtus nulla eſt, ſi tantum quiſque corpus non edomat, quantum valet: aut valdè inordinata eſt, ſi atterit plus, quàm valet. *Greg. lib 20. moral.*

Per abſtinentiam non caro ſed carnis vitia extinguenda ſunt. Sic neceſſe eſt, vt artem continentiæ quiſque teneat, quatenus non carnem, ſed vitia occidat. Sæpè enim dum in illa hoſtem inſequimur, etiam ciuem quem diligimus trucidamus: & ſæpè dum quaſi conciui parcimus, ad prælium hoſtem nutrimus. *Gregor. libr. 20. moralium.*

In abſtinentia diſcretio ſeruanda eſt. *Ibidem.*

Eiſdem alimentis vitia ſuperbiunt, quibus nutritæ virtutes viuunt: & cum virtus alitur, plerunque vires vitijs augmentantur: quum verò immenſa abſtinentia vitiorum vires extenuat, etiam virtus deficiens anhelat. *Ibidem.*

Incaſſum per abſtinentiam corpus atteritur, ſi inordinatis moribus dimiſſa mens vitijs diſſipatur. *Greg. in paſtoral.*

Non cibus, ſed appetitus in vitio eſt. Vnde & lautiores cibos plerumque ſine culpa ſumimus, & abiectiores non ſine reatu concupiſcentiæ deguſtamus. *Greg. lib. 30. moral.*

Plerumque dum plus iuſto caro reſtringitur, etiam ab exercitatione boni operis eneruatur, vt ad orationem vel prædicationem non ſufficiat, dum incentiua vitiorum in ſe funditus ſuffocare feſtinat. *Greg. in ho. & 30. moral.*

Per ſermonem, qui ſignantur, niſi abſtinentes, qui foris carnem afficiunt, interius tamen fructum abſtinentiæ non acquirunt. Crucem igitur Domini Simon in angaria portat: quia cum ad bonum opus ſine bona voluntate ducitur, rem bonam ſine fructu operatur. Simon ergo crucem portat, ſed in cruce non moritur: quia abſtinentes exterius per abſtinentiam corpus afficiunt, ſed interius per deſiderium mundo viuunt. *Greg. ſuper euang. par. 5.*

Solus in illicitis non cadit, qui ſe aliquando & à licitis cautè reſtringit. *Greg. 5. moral.*

Abſtinentia eſt, quando quis pro amore Dei & ſalute propria, non ab illicitis tantum, imò interdum & à licitis atque conceſſis ſe cohibet. *Ibidem.*

Abſtinentia eſt, quæ edendi horam non præuenit, vt fecit Ionathas in fauo mellis: non lautiora quærit edere, vt Iſraelitæ in deſerto: non accuratius parare, vt filij Eli in Silo: non ad ſuperfluitatem, vt Sodomitæ, non vile quodlibet, vt Eſau edulium in fame concupiuit. *Greg. in hom.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Chorda in cithara ſi minus tenditur, non ſonat: quia nimirum tanto quiſque ſibimet debet moderamine præeſſe, vt ad culpam caro non ſuperbiat: & inde ad effectum rectitudinis in operatione ſubſiſtat. *Greg.15.mox ſuper illud, Verſa eſt in luctum cithara mea.*

Magnus diſcretionis labor eſt exactori, & aliquid impendere, & aliquid denegare: & non dando gloriam reſtringere, & dando naturam nutrire. *Greg.lib.30.moral.*

Et, Conuiuia tunc ex charitate veraciter prodeunt, cum in eis nulla abſtinentium vita mordetur, nullus ex irriſione reprehenditur, nec in eis inanes ſecularium negotiorum fabulæ, ſed verba ſacræ lectionis audiuntur: cum non plus quàm neceſſe eſt, ſeruitur corpori, ſed ſola eius infirmitas reficitur, vt ad vſus exercendæ virtutis habeatur. Hæc ſi vos in veſtris conuiuijs agitis, abſtinentium (fateor) magiſtri eſtis. *Gregor.Natal.Epiſc.*

Sic abſtinere vel ieiunare debemus, vt non nos neceſſitati ieiunandi ſubdamus, vt iam non deuoti, ſed inuiti rem voluntariam faciamus. *Proſper.l.2.de vita cont.*

Qui cibis abſtinent, & mala agunt, dæmones imitantur, quibus culpa adeſt, & cibus deeſt. *Iſid.ſuper Amos Prophetam.*

Ciborum ſaturitas carnis luxuriam ſuſcitat: edacitatis vitio creſcit carnis tentatio. Saturitati ſemper libido adiuncta eſt. At contra ieiunio libido reſtringitur, ieiunio luxuria ſuperatur. *Iſid.l.2. Solilo.*

Nihil ſic iucundum eſt, vt cibus bene digeſtus ac decoctus. Nihil ſic ad ſalutem, nihil ſic ſenſuum acumen operatur, nihil ſic ægritudinem fugat, vt moderata refectio. Sufficientia quippe cum nutrimento & ſoſpitate, ſimul etiam procreat voluptatem, exundantia verò morbum facit, & moleſtias ingerit, & ægritudines generat. Quod etiam facit fames: hoc etiam facit plenitudo ciborum, magis autem peiora. Fames quippe in paucis diebus aufert hominem, & liberat ex hac vita pœnali; exceſſus verò ciborum conſumit & putreſcere facit corpus humanum, & macerat ægritudine diuturna, & tunc eum morte crudeli conſumit. *Chryſ.ſuper Epiſt.ad Hebr. ſerm.29.*

Abſtinemus magis propter ſanitatem quàm propter beatitudinem. *Idem ſuper Matth. hom. 32.*

Moderantia eſt nimium ciborum appetitum rationis imperio reuocare. *Hug.de S.Victore.*

Semper virtuti cibus ieiunium fuit: de abſtinentia quoq; prodeunt caſtæ cogitationes, rationabiles virtutes, ſalubria conſilia, & per voluntarias afflictiones caro concupiſcentijs moritur, & virtutibus ſpiritus innouatur. *Leo Papa in ſer.de ieiun. deciſ. menſis.*

Melior eſt rationabilis quotidiana cum moderatione refectio, quàm per interualla arduum longumq; ieiunium. Nouit immoderata inedia non ſolum mentis labefactare conſtantiam, ſed etiam orationum efficaciam reddere, laſſitudine corporis eneruatam. *Ioan. Caßian. de inſt. mo.*

Ipſis fit grauior conſuetudo ſubtracti cibi, qui ſe eſcis alijs neſciunt conſolari. *Caßi.ſuper Pſal. 130.*

Non ſolum crapula vini mentem inebriare conſueuit, verum etiam cunctarum eſcarum nimietas vacillantem ac nutabundam eam reddit, omniq; integritatis ac puritatis contemplatione diſpoliat. *Caßi. de inſt. mon.*

¶ POETICÆ SENTENTIÆ.

Hor.2.Serm.2.

Accipe nunc, victus tenuis quæ quantaque ſecum
Afferat, inprimis valeas bene. nam variæ res
Vt noceant homini, credas, memor illius eſcæ,
Quæ ſimplex olim tibi ſederit. at ſimul aßis
Miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis:
Dulcia ſe in bilem vertent, ſtomachoq; tumultum
Lenta feret pituita. vides, vt pallidus omnis
Cœna deſurgat dubia? quin corpus onuſtum
Heſternis vitijs animum quoque prægrauat vna,
Atque affigit humo diuinæ particulam auræ.
Alter, vbi dicto citius curata ſopori
Membra dedit, vegetus præſcripta ad munia ſurgit.

Ouid. 15. Met.

Heu quantum ſcelus eſt in viſcere viſcera condi,
Congeſtoq; auidum pingueſcere corpore corpus,
Alteriuſque animantem animantis viuere letho!

Et infra.

Ergo ne pietas ſit victa Cupidine ventris,
Parcite, vaticinor, cognatas cæde nefanda
Exturbare animas nec ſanguine ſanguis alatur.

Iuuenalis.

Adſpicimus populos, quorum non ſufficit iræ
Occidiſſe aliquem, ſed pectora, brachia, vultum
Crediderint genus eſſe cibi: quid diceret ergo,
Vel quò non fugeret, ſi nunc hæc monſtra videret
Pythagoras: cunctis animalibus abſtinuit qui
Tanquam homine, & ventri indulſit non omne legumen!

Virg.Opuſc.

Nec Veneris, nec tu vini capiaris amore:
Vno namq; modo vina Venuſq; nocent.
Vt Venus eneruat vires: ſic copia Bacchi

em paratu,

τῆς δὲ ἐπιθυ-
n eſt, quod

τῶ λόγισμῶ
ntinentia eſt
cupiditatem

ιος, καὶ προ-
τὰ ἐξαιολυ
uſculum, a-
am ipſarum
d. Epicurus.
αὐτὴν ἀλγῶ-
τότε οὐδεμία
ἐξωθεν, ἀλλ'
is voluptate,
in tranquil-
ite opus eſt.
us nobis ac-
a vero lædit,

plenis & ni-
. *Ariſtot. de*

ῶν πειρᾶσθαι
utum, vt ra-

lis, nihil eſt,
iſque natura
cre, aut iniu-
. *de prof. 5. de*

biles morbos,

o paſcitur vix
, *Ibidem.*

am & ſalubrem formam vitæ tene, vt corpori tantum
uantum bonæ valetudini ſatis eſt. Cibus famem ſedet,
extinguat, veſtis arceat frigus, domus munimentum ſit
eſta corporis. Hanc vtrum ceſpes erexerit, an varius la-
entæ, nihil intereſt. Scito te hominem tam culmo quam
Cogita in te præter animum nihil eſſe mirabile, cui ma-
agnum eſt, *Seneca Epiſt. 8.*

æcepta non audit. Poſcit, appellat, non eſt tamen mole-
, paruo dimittitur, ſi modo das illi quod debes, non
Seneca ad Lucil. Epiſt. 21.

dio implendus eſt venter. Quid enim ad rempertinet
t, perditurus quicquid acceperit. *Ibidem.*

paucisſimorum iugerum paſcuis impletur: vna ſylua
phantis ſufficit: homo & terra paſcitur & mari. Quid
ſatiabilem nobis natura aluum dedit, cum tam modica
diſſet, vt vaſtiſſimorum edaciſſimorumque animalium
vinceremus? Minimè. Quantulum enim eſt quod natu-
aruo illa dimittitur. Non fames nobis ventris noſtri ma-
, ſed ambitio. Homines itaque ventri obedientes ani-
o numeremus, non hominum: quoſdam vero ne ani-
idem, ſed mortuorum. *Epiſt. 60.*

ormentum eſt vino carere, & prima luce excitari. Non eſt
citatis noſtræ in carne ponenda. *Idem Epiſt. 75.*

deinde tranſeo, quorum profunda & inſatiabilis gula
crutatur, hinc terras, alia hamis, alia laqueis, alia retium
ibus cum magno labore perſequitur. Nulli animali-
ndio pax eſt. *Idem Epiſt. 75.*

eſtis, qui intelligitis vos famem maiorem habere, quam
idem.

ntis ſtomachi eſt, multa deguſtare, quæ vbi varia ſunt &
quinant, non alunt. *Idem Epiſt. 92.*

as animi ciborum copia impeditur. *Ibidem.*

ultu natura contenta eſt. Etenim quis hoc non videt, de-
condiri omnia. Darius in fuga cum aquam turbidam,
ibus inquinatam bibiſſet, negauit vnquam ſe bibiſſe
nunquam videlicet ſitiens biberat, *Cicero in Tuſcula-*

diendum eſt nobis tanquam in acie quadam cum volu-
s, cumque iſta vini licentia cominus decertandum, vt
is non fuga, nec abſentia ſimus tuti, ſed vigore animi &
præſentia, moderatoque vſu temperantia continentiaque
Macrob. l. 2. Saturnal.

mium cauſæ fuerunt, propter quas tot numero leges de
mptibus ad populum ferebantur. Et imperari cœptum
tibus ianuis pranſitaretur & cœnaretur. Sic oculis ci-
luxuriæ modus vt fieret. Prima autem omni-
populum Orchia peruenit. Summa autem e-
us numerum conuiuarum. At niſi peſſimis

effuſiſſimiſque moribus viueretur, profecto opus ferendis legibus non fuiſſet. *Idem lib. 3. Saturn. c. 17.*

Ita etiam vitanda eſt ciborum varietas, vt varia ſolent vina vitari. Nam pulmentorum varietas recipit varia condimenta, quibus gula vltra quam naturæ neceſſe eſt, laceſſitur. Et fit inde congeries, dum pruritu deſiderii amplius, vel certe de ſingulis parua libantur. Sic Socrates ſuadere ſolitus erat illos cibos potuſve, qui vltra ſitim famemque vitandam producunt appetentiam. *Idem lib. 7. ca. 4. Saturnal.*

¶ Apophthegmata.

Socrates eum qui virtutem, tanquam patriam, intueri deſiderabat, admonebat, vt abſtinentiſſimam vitam agens voluptates omnes, veluti Sirenes, fugeret. *Stob. ſerm. 15.*

Idem, Quoſdam hoſpites ſuos quum ſatis tenui cœna excepiſſet, cuidam quærenti reſpondit. Si boni ſunt, æquanimiter ferent: ſi mali, non eſt curandum: *Laertius.*

Idem, Suadere ſolitus erat illos cibos potuſve vitandos, qui vltra ſitim famemque vitandam producunt appetentiam. *Xen. Macrob. Saturnal. lib. 7. c. 4.*

Plato, Extat præclara epiſtola Platonis ad Dionis propinquos in qua ſcriptum eſt, his fere verbis: Nullo modo placuit bis in die ſaturum fieri. *Cic. lib. vlt. Tuſc.*

Bias Prieneus, Beatum quidem eum eſſe dicebat, qui & diues eſſet, & cupitis potiretur. Sed eum qui nihil concupiſceret, longe beatiorem fore. *Maximus ſer. 3. de Caſtitate.*

Ariſtides, Quum Græcis tributa indixiſſet, tanto pauperior rediit, quantum abſumpſerat in peregrinatione. Atqui in tali genere functionis ſolent alii meſſem opimam metere. Eo magis ille cauit, ne quid ſuſpicionis eiuſmodi conflaret ſibi, proinde ſuis impendiis rem geſſit. *Plutar. in Græc. apoph.*

Idem, Quum Themiſtocles irriſiſſet Ariſtidis conſilium, hoc agentis, vt cenſus eſſet in tuto dicens eam laudem non eſſe viri, ſed ſcrinii tuto ſeruantis aurum: deinde ſummam boni ducis laudem definiret, ſcire ac præſcire hoſtium conſilia: Et iſthuc, inquit, ò Themiſtocles, faciendum eſt: ſed in primis oportet habere manus abſtinentes, atque hæc egregii ducis præcipua laus eſt. Hoc ſermone notauit Themiſtoclis rapacitatem, & oſtendit, à publico bono abſtinendum eſſe omnibus. *Plut. in vita Ariſtidis.*

Anacharſis, eius ſtatuis atq; imaginibus inſcribebatur, γλώσσης, γαστρὸς, αἰδοίων κρατεῖν, id eſt, linguæ, ventri, pudendis temperãdum. Quod maximorum malorum cauſa ſit lingua effrenis, luxu nil turpius, libido pecudem ex homine reddat. *Laertius l. 1. cap. 9.*

Zeno Cittienſis; Ne per morbum quidem cibo magis delicioſo fruendum opinatus eſt. Igitur medico columbinum pullum conſulente ipſe conſilii impatiens, non ſecus quam Manem ſeruulum, ſi ægrotaret, curari ſe iuſſit. Nimirum volebat, non ſe mollius tractandum, quam ægrum aliquem ſeruum. Si enim abſque precioſis alimentis recuperare ſanitatem ſerui poſſunt, quid idem nobis futurum prohiberet? ſane indignum eſt, virum bonum vllo ſe ſeruo molliorem præſtare. *Muſonius in libro de alimentis.*

Ariſtippus: moderatur voluptati, non qui penitus abſtinet, ſed qui hoc mundo vtitur, vt non abripiatur cum ipſa: vt naui & equo imperat haud qui non vtitur, ſed qui, quo libuerit, ducit. *Stobæus.*

Democritus dicere ſolebat: Fortis eſt, non tantum hoſtium, ſed & voluptatum victor. *Stobæus ſer. 7.*

Idem, quemadmodum vnctio non quæ ſuauis eſt, aut longa, bona eſt, ſed quæ ſanat: ſic cibus, non qui ſuauis aut multus, bonus eſt, ſed qui valetudinem tuetur. *Max. monach ſer. 27.*

Idem, in capiendo cibo omnis celeritas abſit: hoc enim caninum eſt, beſtiamque magis quam hominem decet. *Maximus ſerm. 27.*

Epictetus ſolitus eſt dicere, duo eſſe vitia omnium teterrima ac grauiſſima intolerantiam & incontinentiam: cum aut iniurias, quæ ſunt ferendæ, non toleramus, neque ferimus: aut à quibus rebus voluptatibuſq; nos tenere debemus, non tenemus. Itaque, inquit, ſi quis hæc duo verba cordi habeat, eaque ſibi imperando atque obſeruando curet, is erit pleraque impeccabilis, vitamque viuet tranquilliſſimam. Verba duo hæc dicebat, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, id eſt, Suſtine & abſtine. *A. Gellius lib. 17. c. 19.*

Epicurus, interrogatus, qua quis arte diteſceret: Non ſi præſentibus adiecerit, reſpondit, ſed vſum ac neceſſitatem ſibi perſuaſam circunciderit. *Stobæus ſerm. 17. Non augendæ ſunt opes, ſed minuendæ cupiditates.*

Demoſthenes dicebat, hoc eſſe perpetuum ſapientis inſtitutum, vt rationem cupiditatum dominam conſtituat. *Stob. ſerm. 17.*

Cyrus Perſarum rex, hi qui repentinis abſtinent voluptatibus, non id agunt vt lætentur nunquam, ſed vt per hanc continentiam multo maiore in poſterum tempus lætitia afficiantur. *Bruſonius lib. 1. c. 9. ex Xenophonte.*

Darius fugatus ab Alexandro cum aquam turbidam & cadaueribus inquinatam bibiſſet, negauit ſe vnquam bibiſſe iucundius. Nunquam videlicet ſitiens biberat. *Cicero Tuſcul. quæſt. vlt. libro.*

Alexander Macedo, ob aquarum defectum in itinere ſiti laborabat: igitur cum forte oblata eſſet galea aqua plena, vbi galeam in manus accepit, circumſpiciens quos circa ſe habeat equites de-

miſſo

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

miſſo capite & fixis in potum oculis, inguſtatam reddidit aquam, probatisque viris dixit: Si ſolus bibero, hos mœror inſtigabit. *Bruſo. lib. 1. C. 9. ex Q. Curtio.*

Cato maior quamuis complures vrbes cepiſſet, nihilominus tamen dicebat, hiſce diebus quos in caſtris fuiſſet, nihilo plus accepiſſe, quàm quæ ex hoſtium agris comediſſet ac bibiſſet. *Plutarchus.*

Idem, neque, inquit, mihi ædificatio, neq; vas, neq; veſtimentum vllum in manu pretioſum, neq; pretioſus ſeruus, neque ancilla. Si quid eſt quo vtar, vtar; ſi non eſt, ego ſum, quo cuique per me vti atq; frui licet. *Bruſonius lib. 1. cap. 9.*

Tiberius Cæſar ab amicis interrogatus, Cur non tam facilè magiſtratus & præfecturas ſuas mutaret? reſpondit ſe data opera hoc feciſſe ſemper. Natura enim omnes qui adminiſtrationi præſint pecuniæ eſſe cupidos, plurimumque ſtudii ad rem magis magisq; augendam eos collocare. Cæterùm ſi diutius in magiſtratu verſentur, ſegniores ad quæſtum faciendum fieri. Muſcas enim, ſi longius corporum vlceribus inſideant, minus graues, & moleſtas fieri: quippe ſaniè vlcerum ad ſatietatem vſq; refertas: & eum qui vlceribus ſcateat durius acceptum afflictumq; iri, ſi ſaturis iam repulſis, famelicas alias ad vulnera admittere velit. *Nicephorus Eccleſiaſt. hiſtor lib. 1. cap. 17.*

Iulianus Imperator, eunuchos, coquos, tonſores eiecit è palatio. Rogatus quam ob cauſam: negauit ſibi eſſe opus eunuchis cum vxor deceſſiſſet: nec opus eſſe coquis, quod ſimplicisſimis cibis veſceretur. De tonſoribus dixit, vnum multis ſufficere. *Eraſm. lib. 8. apoph.*

Alexander Seuerus, curſore nunquam vtebatur, niſi ſeruo ſuo, dicens: Ingenuum currere niſi in ſacro certamine non debere. Cocos item, piſcatores, fullones, & balneatores non habuit niſi ſeruos ſuos: nolens quenquam ingenuum ſordidis miniſterijs dehoneſtare. *Ælius Lampridius.*

Rodolphus Imperator, quum in bello, quod contra Ottacarum Bohemiæ regem geſſit, potu laboraret cum toto exercitu, ferunt ruſtico (qui meſſoribus potum ferret) ablatam hydriam ſicera plenam: atque imperatori oblatam. Quam cum ille vidiſſet, reddite, inquit, homini vaſculum ſuum. nam ego exercitui, non mihi ſitiebam. Sicque ſua abſtinentia partim exercitum eo potu refocillauit, partim ad ſitis patientiam inuitauit ſuo exemplo. *Æneas Sylnius libr. 3. commentariorum, in res geſtas Alphonſi.*

Alphonſus rex, quum fugato Iacobi Caudolæ exercitu ſine tentorijs ac commeatu (ſiquidem ex inſperato aduenerat) pernoctare ſub dio cogeretur, & Ioannes Eſenitanus, Alphonſi ſtudioſus raphanum vnum, in tam magna militum inopia, & panem vnum cum dimidio caſeoli Balearici, regi miſiſſet, recuſauit: Non decere, inquiens, Imperatorem ieiuno exercitu mandere. *Panorm. libr. 3. de rebus geſtis Alphonſi.*

Pyrrhiniculus Vaſcô, is peregrè iter faciens, cum ad meritoriam tabernam veniſſet, & appoſita eſſet cœna omni ex parte olitoria, cum vino dilutiſsimo, omniaque adminiſtrarentur quàm parciſſimè, finita cœna iuſsit ad ſe vocari medicum, ad mercedem capiendam. Igitur caupo, cum reſpondiſſet: Ecquid, malum, in viculo maximè agreſti medicum requiris? Ibi ille: Num, ô bone, teipſum ignoras? quo ſit igitur merces operæ ſuæ par: medici pretium accipe, non cauponis. Senſit autem, frugalitatem ſobrietatemq; optimam hominis eſſe medicinam. *Adrianus Barlandus.*

¶ Similitvdines.

Xyſti Philoſophi. Quemadmodum ſolent homines abſcindere aliqua membrorum ſuorum, pro ſanitate reliquorum: Ita etiam ex malis affectibus ac temperantiæ contrarijs, abſcindenda ſunt, quæ animum in deterius rapiunt. *In Enchiridio.*

Plutarchi. Vt qui ſacrum exhibent, ipſi nihil inde guſtant: Ita quidam alios alliciunt, ipſi abſtinentes. *In Moralibus.*

Thriueri. Vt roſæ iucundiſsimum odorem ſpirant, licet minimo nutrimento fruantur: Sic & abſtinentia ad omnem virtutem magnum habet momentum & compendium: etſi pauci ſint qui curent. *Apophtheg. §. 108.*

¶ Adagia.

Acolo non ficui. Ἀπολῶ τὰ χείλη ἢ βύσαι.

Prouerbium hortatur ad victum tenuem. Nam ἀκόλυ, Græci vocant minutas offulas. Suidas.

Μυσκαρφί.

Qui durè ac ſiccè viuerent. Vox videtur ficta à mure & palea.

Allium in retibus. σκόροδον ἐν δικτύοις.

De ſordido commeatu dicebatur.

Phormionis tori. ςιβάδες Φορμίωνος.

De ſtratis ſordibus ac frugalibus, minimeq; delicatis, qualia ſunt cubilia militaria.

Cilicij Imperatores. Κιλίκιοι ςρατηγοί.

Dicebantur homines hirſuti, & pilis obſiti.

Vita doliaris. ζωὴ πίθυ.

Id eſt: Vita dolij. Prouerbio dicitur vita frugalis, parca, ab omni ſtrepitu atque ambitione ſemota. Poterit torqueri & in eos, qui nimium ſordidè, nimis durè, atque immundè viuunt.

Tanquam in phiditijs. ὥσπερ ἐν Φειδιτίοις.

Vbi quid parcius, nimiumq; frugaliter actum ſignificabimus.

Hecatæ cœna. Ἑκάτης δεῖπνον.

Vel res cœnam perparcam ac impendio frugalem, Hecatæ cœnam appellabant, quod apud inferos tenui ſimo victu, animi cibo eoque viliſsimo viuitur.

Oliuam ne comedas, cum vrticam habeas hyberno tempore:

μήποτε ἐλαίαν ἐσθ' ἀκαλήφην ἔχων χειμῶνος ὥρᾳ.

Adagij vſum non video, niſi quando ſignificabimus extremam victus parſimoniam, vt nec vrticæ quicquam adhibeatur condimenti.

Sicyon arrodens vxor lacernam texe.

Τὸν Σίκυον τρώγουσα γύναι, τὴν χλαῖναν ὕφαινε.

Arrodens Sicyon, vxor, ſubtexe lacernam.

Verba mariti iubentis, vt vxor tenui contenta victu, peragat opus ſuum.

Thymbra victitans. Θυμβροφάγοι.

Adagio dicebatur, vel qui tutius ac liberius vitam agerent, vel qui moribus eſſent parum blandis, vel qui hilariter citraq; ſolicitudinem paruo contenti viuerent; quod Thymbra herbæ genus ſit.

Salem lingere. ἅλα λείχειν.

Dicuntur, qui perquam tenuiter victitant. Plautus.

Si caſeum haberem, non deſiderarem obſonium. εἰ τυρὸν εἶχον, οὐκ ἂν ἐδεόμην ὄψυ.

Dicendum vbi quis minimis, viliſsimisq; contentus eſt. Plutarchus. Bey Käß vnd Brot will ich nicht hunger leiden.

Xenocratis caſeolus. Ξενοκράτυς τυρίον.

De cibo, qui perquam diu durat, priuſquam abſumatur. Appoſitè dicitur in ſordidos quoſdam, quibus hic mos, omnem pœnum eo vſque ſeruare, quoad fuerit corruptus. Stobæus.

Aſpera vita, ſed ſalubris.

In vitæ rationem duriuſculam quidem, ſed tamen ad rectam morum inſtitutionem idoneam, conueniet illud Homeri ex Odyſſ. 1.

Τρηχεῖ', ἀλλ' ἀγαθὴ κυροτρόφος.

Id eſt,

Aſpera, ſed iuuenum nutrix bona.

Salem & caſeum edere.

Conſimile hoc cum præcedentibus. Plinius.

¶ Biblica Exempla.

Abſtinentiæ ciborum exempla: Adam, *Geneſ. 2. v. 16. 17.* Moſes, *Exod. 24. v 18.* Manue vxor, *Iudic. 13. v. 4.* Iſraelitæ, 20. v. 26. 1. *Sam.* 14. 26. Dauid, 2. *Sam. 23. v. 16.* Achab, 1. *Reg. 21. v. 27.* Rechabitæ, *Ierem.* 35. *v.* 6. 14. Ezechiel, *Ezech. 4. 9.* Eſdras, *Eſd. 8. 21.* Nehemias, *Nehem. 1. v. 4.* Iſraelitæ, 9. *v.* 1. Iudith, *Iudith. 4. 8. 10.* Dan. *Dan. 1. 8. & 9. 3.* Ioſaphat, 2. *Par. 20. v. 6.* Iechonia & populus, *Baruch. 1. v. 5.* Eſther, *Eſth. 4. 16.* Ioannes Baptiſta, *Matt. 3. 4. & 11. 18.* Anna Prophetiſſa filia Phanuel, *Luc. 2. 37.* Iesvs Christvs, *Matth. 4. 2. Luc. 4. 2.* Apoſtoli, *Luc. 10. verſ. 7. & 24. v. 24. Ioan. 21. 13.* Paulus & Barnabas, *Actor. 14. 23.*

Abſtinentiæ præceptum violare nolentium exempla: Rechabitæ, *Ierem. 15. v. 6.* Eleazar, 2. *Macc. 6. v. 19.* Septem fratres, *7. v. 1. &c.*

Continentiæ exempla: Ioſeph, *Geneſ. 39. v. 8.* Thamar, 2. *Sam. 13. v. 12. 13.* Iob, *Iob. 31. v. 1.*

Profana Exempla.

Carolus Magnus ieiunijs etiam cum periculo valetudinis corpus ſuum exercuit. *Mutius lib 8.*

Otho Magnus Imperator, cum Hungaris conflicturus, ieiunium in caſtris indixit, Deique auxilium inuocauit. *Vitichindus lib. 3.*

Demoſthenes orator inſignis, ſobrius & aquam potans, Æſchinem aduerſarium ſuum benè potum vicit. *Athenæus l. 2. c. 2.*

Marcus Cato potabat in expeditionibus aquam: extra quam ſi immenſo æſtu ſitiret, tum potabat acetum, aut fatiſcentibus viribus poſtremo loco parum vini ſumebat. *Plutarchus in Catone.*

Perſæ, natalem diem feſtum etſi ſummo ſemper honore, ſtudio & conuiuijs celebrârint, filijs tamen indulgentiſsimi etiam parentes vinum prohibebant. *Alexand. ab Alexandr. lib. 2. c. 25.*

Apud Romanos vinum ante annum trigeſimum bibere, viris quoque criminoſum fuit: ſeruo vero interdictum penitus: niſi ſacrorum cauſa, & ſolennibus feſtisque diebus. *Idem ibidem.*

D. Hieronymus annos ferè ſexaginta durauit incredibili abſtinentia.

Hilarius modicis ficubus aridis & exiguo pane, decrepitam fouit ſenectutem.

Nicolaus quidam apud Heluetios à Vvalden, ſutrinam exercens, ſine vllo penitus cibo, multis annis durauit inter vaſtas ſolitudines, incredibili ſanctitatis fama celeber. Hunc cum Epiſcopus Conſtantienſis coegiſſet ad ſumptionem Euchariſtiæ, reuomuit, id quod fore prædixerat.

Columba virgo Peruſina, ſolis fructibus repreſsit famem.

Demetrius Chidonius vir Græcus, Abſtinentia ſingulari, multos dies perſiſtebat ieiunus.

Socrates minimo viuebat ſumptu, veſcebatur pane & lacte.

Anacharſis apud Ciceronem, Mihi, inquit, pulpamentum fames, cubile ſolum, veſtis Scytharum tegmen.

Zeno crudis duntaxat veſcebatur, & pallium pertenue ferebat. Aquam bibebat loco vini, vt diſcipulos ſuo exemplo ad

[illegible] ſophiſtæ Athenienſes, tota vita hydropotæ [illegible] quæ ficis deſiderio ventris ſatisfecerunt.

Emericus filius ſancti Stephani regis Pannoniæ, vinum tota vita [illegible] degustauit.

Locrenſes Zephyri, vino vti capitale ducebant.

Fuerunt Indorum, aqua & pane vixit contentus.

Maſiniſſa rex Numidarum, iam nonagenarius ſemel tantum [illegible] veſcebatur, ſine pulmento.

Mithridates Rex Ponti, iam ſenex cibum capturus non accum[illegible] veſcebatur.

[illegible] Princeps Luſitaniæ, vbi bellum aliquod mente conce[illegible], non prius accumbebat menſæ aut in lecto acquieſcebat, quàm propoſitum abſoluiſſet.

Auguſtus breuiſſimi cibi fuit, ad medias interdum epulas ſatiatiam conuictoribus accedebat, primusque ſurgebat menſa.

Lacedæmonij nullam diſciplinam abſtinentia habuerunt potio[rem]. Pingues & obæſi ventris adoleſcentes inedia macerabant.

Aegyptia iuuentus, Amaſis edicto, non prius cibum capiebat, quàm centum octoginta ſtadia percurriſſet.

Platonis frugales erant cœnæ, propterea dicebat Timotheus, be[ne] [illegible], quos Plato excepiſſet conuiuio. Delicatiores epu[las] [illegible] ſpreuit continua, viuebat contentus oliuis Academicis, pane [illegible] aqua.

Telemachus Acarnenſis victitabat fabis.

Socratis tanta fuit temperantia, vt omnia ferè vitæ ſuæ tempora [illegible] inoffenſa vixerit.

[illegible] Senator ſemel tantum interdiu dabat operam cibo.

[illegible] Magi nihil in cibum præter farinā & olera recipiebāt.

[illegible] Gymnoſophiſtæ alebantur pomis & farina.

Aegyptiorum Sacerdotes carnibus & vino abſtinebant, pane et[iam] [illegible] veſcebantur ne onerarent ſtomachum: oleum tantum in [illegible] querant, ouum & lac vitabant.

Diogenes nunquam pendebat de craſtino, ſed in præſentem mo[dum] [illegible] ſibi corrogabat cibum, ob id ἡμερόβιος dictus, id eſt, quo[tidianus].

Epaminondas Thebanus victu fuit adeo paruo & tenui, vt à vici[no ad] cœnam inuitatus, cum dapſilem & affluentem delitijs men[ſam] [illegible] iratus ceſſerit, dicens: Ego te opinabar rei diuinæ operam dare, non de contumelia cogitare. Sic infeſtus extitit obeſis & corpulentis, vt quendam aqualiculo portentoſo ſubmouerit ab [illegible], quod ad tegendum eius corpus vix clypei tres ſufficerent.

Lycurgus decreſſitus eſt, non eſſe vtendum maiore cibo, quàm [illegible] pellendam famem ſufficeret, amota crapula.

Scribit Marcellinus, Conſtantinum Imperatorem nunquam gu[ſtaſſe] pomum, nunquam nares in publico exterſiſſe, nunquam ex[ſpuiſſe]. Idem ſuperatus à Perſis, fruſto panis à quadam vetula por[recto] [illegible] inediam reput[auit].

Pericles Athenienſis à cœnarum & conuiuiorum apparatibus abhorrebat adeò, vt nec apud amicos cœnitaret.

Plato ſæpius ſiti laborans, è puteo hauriebat aquam, iterumque [effundebat], vt ita cupiditatem caſtigaret.

¶ Hieroglyphica.

Longa ieiunia, & diuturnæ ſitis tolerantiam per *Camelum* ſigni[ficari], ex eo manifeſtum eſt: quod nullum animal tanta inſigni

[E]blemata
[A]ndreæ Alciati.
[E]mblema xxxi.

Marmoreæ in tumlis vna ſtat parte columna,
Vrceus, ex altera cernere malluuium eſt.
Ius hæc forma monet dictum ſine ſordibus eſſe,
Defunctum puras atque habuiſſe manus.

E[m]blema eiuſdem xxxiv.
Ἀνέχου καὶ ἀπέχου.

Et toleranda homini triſtis fortuna ferenda eſt,
Et nimium felix ſæpè timenda fuit.
Suſtine (Epictus dicebat) & abſtine oportet,
Multa pati illicitis abſque tenere manus.
Sic ducis imperium vinctus fert poplite taurus.
In dextro ſic ſe continet à grauidis.

¶ Fabula.

De Vulpe & Vua.

Vulpes ſublimem Vuam dependentem de vite conſpicata, [i]lam ſubſilijt iterum atque iterum, omnes vires corporis adhibens, ſi fortè attingere poſſet. Tandem defatigata inani labore, diſcedens ipſa ſeſe quaſi conſolans: At enim acerbæ nunc etiam, inquit, vuæ ſunt, & iſta imprimis auſtera, neque ſi in via reperiatur, videtur tollenda eſſe.

De ijs fabula dicitur, qui neceſſitati obſequuntur, & libenter abſtinent ab ijs, quæ obtinere non poſſunt. *Ioach. Camerar. fabul. lib. p.157.*

Plura de hac materia ſi deſideras, conſule tum cognatos, tum contrarios titulos; Continentiæ, Ieiunij, Temperantiæ, Ebrietatis, Intemperantiæ, &c.

Abuſio, Abuſus.

¶ Definitiones et Etymol.

Abuſio ſiue abuſus dicuntur, cum aliqua re per licentiam malè vtimur. Nam abuti eſt perperam vti, ſiue nimis licenter vti. Vnde Cicero: *Noli abuti nimis patientia noſtra.*

Abuſio Græcis, κατάχρησις, εος, ἡ, & καταχράομαι, abutor dicitur.

Abuſio & Abuſus, Adiunctum huius vocis ſignificationem aperit, vt non ſolum pro licentiori morum corruptela accipiatur, ſed & ad vſum illicitum cuiuſcunque rei. *Inſulanus.*

Abuſus pariter, niſi aliquid adijciatur ſignificationi, in bonam ſumitur partem: Simpliciter verò prolatum in malam. *Rebuffus. l. bona ciuitatis. ff. de verb. ſignific. Lucas. l. vſum aquæ. C. de aquæ ductibus.*

Abuſus & Vſus contraria iudicantur. Nam, authore Boetio, vtimur ijs, quæ nobis vtentibus permanent: ijs verò abutimur, quæ nobis vtentibus pereunt. *Iacobus Spiegelius in Lexico iuris ciuilis.*

¶ Divisio.

[Ab]vsio
- [Iura]menti, iurando [ſec. ſ.] Thom. ſecunda ſecunda qu. 89. [a]rt. 2.
  - *Sine neceſſitate, quia videtur Deo paruam exhibere reuerentiam, qui ex leui cauſa Deum teſtem inducit, quod non præſumeret de aliquo viro honeſto.*
  - *Sine debita cautela, deficiente aliqua comitum, quæ ſunt*
    - *Iuſtitia,*
    - *Iudicium,*
    - *Veritas.*
  - *Imminente periurij periculo. Vnde Eccleſ. 23. Iuramento non aſſueſcat os tuum.*
- *Re bonæ eſt peccatum. B. Thom. 3. ſent. diſt. 38. art.*
- *Poteſtatis ad regendum alios eſt peſſima, ſicut bonus vſus eſt optimus. Vnde & priuilegium meretur amittere, qui ſibi conceſſa abutitur poteſtate. de Regulis in libro 6.*

¶ Sententiæ Biblicæ.

Non inducetur mulier veſte virili, nec vir vtetur veſte fœminea. Abominabilis enim apud Deum eſt, qui facit hoc. *Deut. 22.*

Non decent ſtultum delitiæ: nec ſeruum dominari principibus. *Prouerb. 19.*

Per tria mouetur terra, & quartum, quod non poteſt ſuſtinere, per ſeruum cum regnauerit: per ſtultum cum ſatiatus fuerit cibo: & per odioſam mulierem, cum in matrimonio fuerit aſſumpta: & [...]rum: pauperem ſuperbum: diuitem mendacem: & ſenem fatuum & inſenſatum. *Eccleſ. 25.*

¶ Patrvm Sententiæ.

Magna abuſio: parcitas putatur auaritia: ſobrietas auſteritas creditur: ſilentium triſtitia reputatur. Econtra remiſſio diſcretio creditur: triſtitia ſilentium reputatur: loquacitas affabilitas: cachinnatio, iucunditas: mollicies veſtimentorum & equorum faſtus honeſtas: lectorum ſuperfluus cultus munditia. *Bernhard. in apolog.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN